

Nieuwsbrief ERF Updates - Nummer 15, 2018

Nummer 15, 2018

Redactie: mr. F.M.H. Hoens.

INHOUDSOPGAVE

Hoge Raad

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2018:1102](#) 06-07-2018

Hof

[Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2018:2304](#) 03-07-2018

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2018:5920](#) 26-06-2018

[Gerechtshof Den Haag, ECLI:NL:GHDHA:2018:1678](#) 20-06-2018

[Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2018:2057](#) 19-06-2018

[Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2018:2208](#) 12-06-2018

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2018:3431](#) 12-04-2018

[Gerechtshof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2017:4004](#) 19-09-2017

Rechtbank

[Rechtbank Midden-Nederland, ECLI:NL:RBMNE:2018:2815](#) 05-07-2018

RECHTSPRAAK

Begunstiging levensverzekering geen effect door beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid, aldus ook Hoge Raad.

A laat bij overlijden in 2013 zijn ongehuwde partner P als enig erfgenaam achter. A heeft zijn kinderen onderfd. A heeft voor 2004 twee sommenverzekeringen op zijn leven afgesloten (art. 7:975 BW), met – na A zelf – zijn 'weduwe' respectievelijk 'echtgenote' als begunstigde en vervolgens zijn kinderen als begunstigden (art. 7:966 lid 1 BW, art. 7:974 BW). In geschil is wie thans begunstigden zijn, P of de kinderen.

P wijst op het samenlevingscontract (2006) en de testamenten van A (2006/2013). Volgens P blijkt daaruit dat A haar verzorgd heeft willen achterlaten en zijn kinderen niet heeft willen begunstigen.

Volgens het hof (ECLI:NL:GHAMS:2017:1751) gaat het om de bedoeling ten tijde van de aanwijzing. Voor de uitleg die P bepleit, ziet het hof geen ruimte. De taalkundige uitleg van de begunstiging staat hier niet ter discussie, evenmin als de hoedanigheid van de begunstigde. Bij de aanwijzing kende A P bovendien nog niet en had hij zijn kinderen nog niet onderfd. A kan toen nog niet de bedoeling hebben gehad P verzorgd achter te laten door middel van een begunstiging.

Toch achtte het hof het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar dat de kinderen zich op hun wilsrecht, de begunstiging van de polissen, beroepen. Volgens het hof is sprake van een omissie van de kant van A. Dat hij vele mogelijkheden had om de (standaard)begunstiging te wijzigen, maakt dit niet anders. Uit zijn testamenten en samenlevingscontract volgt dat A P zo veel mogelijk verzorgd wilde achterlaten, maar zonder wijziging van de begunstiging kon dit geen effect hebben (het huis stond onder water).

In cassatie stellen de kinderen dat rechtsoverwegingen 3.5 en 3.6 innerlijk tegenstrijdig zijn met rechtsoverweging 3.10 van het hof. Het oordeel dat sprake is van een omissie van erflater om de begunstiging aan te passen, vinden de kinderen in tegenspraak met het oordeel van het hof dat erflater bij het afsluiten van de verzekering niet de bedoeling had om P als begunstigde aan te wijzen. De Hoge Raad verwerpt het cassatieberoep.

Volgens de Hoge Raad heeft het hof terecht tot uitgangspunt genomen dat het bij de uitleg van de aanwijzing aankomt op de bedoeling van de verzekeringnemer ten tijde van de aanwijzing. Bij de vaststelling van die bedoeling dient mede te worden gelet op eventuele verklaringen en gedragingen van de verzekeringnemer buiten de schriftelijke mededeling op de voet van artikel 7:966 lid 1 BW in verbanding met artikel 7:974 BW, ook indien deze niet jegens de verzekeraar zijn afgelegd of hebben plaatsgevonden (vgl. HR 21 september 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW6728, NJ 2013/97). Ook latere verklaringen en gedragingen van de verzekeringnemer kunnen daarbij een rol spelen, voor zover zij kunnen bijdragen aan het vaststellen van de bedoeling van de verzekeringnemer ten tijde van de aanwijzing.

Het hof heeft geoordeeld (r.o. 3.5 en 3.6) dat de door P gestelde (latere) verklaringen en gedragingen van A niet meebrengen dat het ten tijde van de aanwijzing zijn bedoeling was om P als begunstigde aan te wijzen. Rechtsoverweging 3.10 komt erop neer dat die latere verklaringen en gedragingen wel tot de conclusie voeren dat A op een later moment (en tot aan zijn overlijden) de bedoeling had dat P als begunstigde van de levensverzekeringen zou gelden en dat A in de veronderstelling verkeerde dat de uitkeringen daaruit aan P zouden toekomen, en dat het onder die omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is dat de kinderen zich op de aanwijzing als begunstigten beroepen. Deze oordelen zijn niet met elkaar in tegenspraak.

Tot slot, het oordeel van het hof dat het beroep op de begunstiging onder de onderhavige omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is, geeft geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting en is voldoende gemotiveerd.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 06-07-2018

ECLI: ECLI:NL:HR:2018:1102

Zaaknummer: 17/03254

Rechters: E.J. Numann, A.H.T. Heisterkamp, G. Snijders, M.V. Polak en H.M. Wattendorff

Wetsartikelen: 7:966 BW, 7:968 BW, 7:974 BW en 7:975 BW

RECHTSPRAAK

Onverwachte schuld. Ontheffing voor erfgenamen om schuld uit hun eigen vermogen te voldoen.

De ouders van vier kinderen zijn in 2015 overleden zonder testament. De kinderen hebben de nalatenschappen zuiver aanvaard door gedragingen. Zij verzoeken in februari 2018 om ontheffing van de verplichting om een schuld van vader (eerststervende) aan een autobedrijf te voldoen uit hun eigen vermogen (art. 4:194a lid 2 BW) en subsidiair om machtiging om de nalatenschappen alsnog beneficiair te aanvaarden (art. 4:194a lid 1 BW). De schuld beloopt bijna 20.000 euro en blijkt uit een veroordelend vonnis van 25 september 2013.

Artikel 4:194a BW is op 1 september 2016 in werking getreden. De regeling kent onmiddellijke werking, maar geldt niet voor schulden die voor 1 september 2016 zijn ontdekt. De eerste vraag waar de kantonrechter zich voor ziet gesteld, is dan ook wanneer de kinderen de schuld hebben ontdekt. In 2016 heeft (de advocaat van) de schuldeiser aan een kind telefonisch mededeling gedaan van de schuld. Omdat dit kind toen verzocht om bewijsstukken, acht de kantonrechter toezending van het vonnis nodig voor het bekend worden van de schuld. Deze toezending heeft pas begin november 2017 plaatsgevonden.

Vervolgens is het de vraag of sprake is van een onverwachte schuld ('kende en behoorde te kennen', art. 4:194a BW). Dit moet worden beoordeeld naar het moment waarop de erfgenamen de nalatenschap zuiver aanvaardden, in casu eind 2015.

De kantonrechter acht het aannemelijk dat de erfgenamen de schuld toen niet kenden. Zij zijn ondeskundig op het gebied van afwikkeling van nalatenschappen. Zij hebben uit morele overwegingen de bekende (en beperkte) schulden van hun ouders voldaan, zonder aanleiding te zien om hulp van een deskundige in te schakelen. Die aanleiding zagen zij eind 2017 wel, toen zij bekend werden met de aanzienlijke schuld uit het veroordelend vonnis.

Volgens de kantonrechter hadden de erfgenamen deze schuld ook niet *behoren* te kennen. Zij hebben onderzoek gedaan in de post van hun ouders, de ouderlijke woning, bij de boekhouder en de belastingdienst. Op de zakelijke schuld van vader hoefden zij niet alert te zijn. Vader dreef vanaf begin 2012 geen onderneming meer en de kinderen hadden sinds jaren geen

contact meer met hun ouders.

De kantonrechter ontheft de kinderen van de verplichting om de onverwachte schuld uit hun eigen vermogen te voldoen.

Instantie: Rechtbank Midden-Nederland

Datum uitspraak: 05-07-2018

ECLI: ECLI:NL:RBMNE:2018:2815

Zaaknummer: 6637654 UT VERZ 18-2961

Rechters: A.M. Crouwel

Wetsartikelen: 4:194a BW

RECHTSPRAAK

Tuchtrecht. Testamentaire last om crematie te regelen versus andere uitvaartwensen van erflaatster. Rol notaris-executeur.

Moeder spreekt kort voor haar overlijden met een uitvaartondernemer af dat zij, zo snel mogelijk na haar overlijden, op heel eenvoudige wijze wordt gecremeerd, buiten aanwezigheid van familie. Een zuster en andere familie moet op de hoogte gebracht worden van het overlijden. Moeder maakt ook nog een testament, waarin zij een notaris benoemt tot executeur. In dit testament legt moeder de erfgenamen de last op om de crematie te regelen.

Na het overlijden vraagt de uitvaartondernemer aan de notaris of de crematie verzorgd kan worden volgens moeders afspraken met de uitvaartondernemer. De notaris geeft dienovereenkomstig opdracht. Moeder wordt op de dag van haar overlijden gecremeerd. De notaris stelt de familie pas op de hoogte van moeders overlijden na haar crematie.

Volgens de notaris is de passage over de crematie per abuis in het testament opgenomen. Volgens de kamer voor het notariaat had de notaris zich als executeur moeten onthouden van deze aanname en had zij de erfgenamen zo spoedig mogelijk na het overlijden op de hoogte moeten brengen van het overlijden, zodat zij de testamentaire last konden uitvoeren. De testamentaire passage is niet voor meerdere uitleg vatbaar. De met de uitvaartondernemer gemaakte afspraken staan niet in de weg aan het direct informeren van de familie. Het hof verenigt zich met dit oordeel van de kamer.

Instantie: Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak: 03-07-2018

ECLI: ECLI:NL:GHAMS:2018:2304

Zaaknummer: 200.230.467/01 NOT

Rechters: A.D.R.M. Boumans, A.R. Sturhoofd en J.W. van Zaane

RECHTSPRAAK

Procesrecht. Belanghebbenden bij postuum verzoek vaststelling vaderschap.

Erflaters echtgenote en hun kinderen komen in hoger beroep tegen de postume gerechtelijke vaststelling van erflaters vaderschap (art. 1:207 BW). Het hof acht de kinderen wel ontvankelijk, maar de echtgenote niet. De kinderen zijn als afstammelingen rechtstreeks belanghebbenden in de zin van artikel 798 lid 1 Rv (Procesreglement overige (Boek 1) zaken, april 2017). De echtgenote heeft als erfgenaam geen zelfstandig, maar slechts een afgeleid belang. Voorheen merkte het procesreglement ook erfgenamen van de aangewezen vader aan als belanghebbenden en zou de echtgenote in die hoedanigheid wel ontvankelijk zijn geweest (vgl. de procedure die leidde tot HR 17 mei 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ3641). Het feit dat de rechtbank de weduwe wel als belanghebbende aanmerkte, maakt het oordeel niet anders.

Instantie: Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak: 12-06-2018

ECLI: ECLI:NL:GHAMS:2018:2208

Zaaknummer: 200.228.638/01

Rechters: A. van Haeringen, T.A.M. Tjhuis en J.W. van Zaane

Wetsartikelen: 1:207 BW en 798 Rv

RECHTSPRAAK

Procesrecht. Eiser kan zijn erfgenaamschap ook aantonen zonder verklaring van erfrecht.

De faillissementscurator van een onderneming is veroordeeld om een hypotheekrecht te respecteren. Het hypotheekrecht is door de onderneming verleend aan de ouders van X tot zekerheid voor een leenschuld van X aan zijn ouders. Volgens de curator was sprake van een witwasconstructie en bestaat er geen geldlening en dus ook geen hypotheekrecht.

Na het overlijden van de ouders stelt kind Y als hun erfgenaam gerechtigd te zijn geworden tot de vordering en het bijbehorende hypotheekrecht. De rechtbank verklaarde Y niet-ontvankelijk toen hij geen verklaring van erfrecht wilde overleggen (ECLI:NL:RBLIM:2016:948).

Volgens het hof kan ook op andere wijze het erfgenaamschap bewezen worden. Een verklaring van erfrecht heeft immers geen dwingende bewijskracht, maar bewerkstelligt slechts dat een derde die op die verklaring afgaat te dien aanzien als te goeder trouw geldt (zie onder meer HR 30 juni 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA6341).

Een notaris heeft verklaard geen verklaring van erfrecht op te kunnen stellen, zo lang niet alle erfgenamen zich hebben uitgesproken over aanvaarding van de nalatenschappen. Y heeft een uittreksel uit het centraal testamentenregister (CTR) overgelegd, evenals het daaruit blijkende laatste testament van vader (langstlevende). Het hof acht het erfgenaamschap van Y hiermee aangetoond. Uit niets blijkt dat hij de nalatenschap heeft verworpen. Als deelgenoot in de onverdeelde nalatenschap kan Y op eigen naam rechtsvorderingen instellen ten behoeve van de gemeenschap (art. 3:171 BW).

Overigens oordeelt het hof uiteindelijk (ECLI:NL:GHSHE:2017:4004) dat de curator niet slaagt in het (tegen)bewijs dat de geldlening niet bestaat.

Instantie: Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Datum uitspraak: 19-09-2017

ECLI: ECLI:NL:GHSHE:2017:4004

Zaaknummer: 200.191.518_01

Rechters: B.A. Meulenbroek, O.G.H. Milar en J.R. Sijmonsma

Wetsartikelen: 3:171 BW en 4:188 BW

RECHTSPRAAK

***Machtiging voor verwerping namens minderjarige erfgenaam.
Indiening verzoek is beslissend tijdstip voor driemaandstermijn, aldus hof.***

X verwerpt de nalatenschap. Haar minderjarige kind wordt bij plaatsvervulling erfgenaam. X verzoekt de kantonrechter binnen drie maanden na haar eigen verwerping om machtiging om de nalatenschap namens het kind te verwerpen (art. 4:193 BW). De kantonrechter wijst het verzoek af. Voordat in hoger beroep is beslist, is de termijn van drie maanden, waarbinnen de verwerping moet plaatsvinden, verstreken.

Volgens het hof komt het in de praktijk vaker voor dat binnen de driemaandstermijn om machtiging is verzocht, maar dat deze machtiging vervolgens niet binnen die termijn wordt verleend. Bijvoorbeeld door de verwerkingstijd die de kantonrechter nodig heeft, doordat nadere stukken moeten worden overgelegd of, zoals in de onderhavige zaak, als de kantonrechter heeft geweigerd en tegen die beslissing een rechtsmiddel wordt ingesteld. Een strikte toepassing van artikel 4:193 BW zou ertoe leiden dat ook in die gevallen de nalatenschap als door de erfgenaam beneficiair aanvaard geldt. Het hof acht dit een onwenselijk gevolg, mede gezien de bescherming die deze bepaling beoogt te bieden aan minderjarigen. Voor de beantwoording van de vraag of is voldaan aan het bepaalde in artikel 4:193 BW acht het hof daarom beslissend de datum waarop het verzoek om een machtiging voor verwerping te verlenen is ingediend en niet de datum waarop de machtiging is verleend, in tegenstelling tot de Handleiding erfrechtprocedures kantonrechter, waarin van stuiting wordt uitgegaan. Stuiting is een onderbreking van een verjaringstermijn en daarvan is in dit geval geen sprake, aldus het hof.

Het hof verleent de machtiging, omdat X heeft aangetoond dat sprake is van een negatieve nalatenschap.

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 26-06-2018

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2018:5920

Zaaknummer: 200.234.320

Rechters: H.H. Lieber, J.B. de Groot en M.J. Stolwerk

Wetsartikelen: 4:193 BW

RECHTSPRAAK

Hof kent voorschot vereffenaarsloon toe. Erfgenamen zijn geen belanghebbenden in de procedure.

Twee benoemde vereffenaars (avocaten) verzoeken om een voorschot op hun vereffenaarsloon.

Volgens het hof heeft de kantonrechter in eerste instantie ten onrechte de erfgenamen als belanghebbenden aangemerkt, nu het vereffenaarsloon een aangelegenheid is tussen de kantonrechter en de vereffenaar (art. 4:206 lid 3 BW). De kantonrechter stelt het loon vast en de erfgenamen kunnen als belanghebbenden in verzet komen tegen de uitdelingslijst waarvan het loon deel uitmaakt (art. 4:218 BW). Het hof merkt de erfgenamen daarom aan als informanten.

Het verzoek om een voorschot is niet gebaseerd op artikel 4:206 lid 3 BW of een andere wettelijke grondslag. De Richtlijnen vereffening nalatenschappen sluiten voor vaststelling van het loon aan bij de Recofa-richtlijnen, die een voorschot mogelijk maken. Het hof stelt het voorschot vast zoals door de vereffenaars verzocht. Uit hun rekening en verantwoording blijkt dat het niet louter juridische werkzaamheden betreft, maar ook administratieve en secretariële werkzaamheden en dat de vereffenaars zijn uitgegaan van een gemiddeld uurtarief van een ervaren curator en een beginnend administratief medewerker, uitkomend rond 200 euro (exclusief btw). Het loon komt ten laste van de nalatenschap, evenals de de kosten van het hoger beroep, nu dat terecht is ingesteld door de vereffenaars.

Het hof wijst het verzoek om een uurtarief vast te stellen voor toekomstige werkzaamheden af.

Instantie: Gerechtshof Den Haag

Datum uitspraak: 20-06-2018

ECLI: ECLI:NL:GHDHA:2018:1678

Zaaknummer: 200.230.240

Rechters: A.H.N. Stollenwerck, I. Obbink-Reijngoud en L.H.M. Zonnenberg

Wetsartikelen: 4:206 BW en 4:218 BW

RECHTSPRAAK

Econoom tijdens leven en legaat van de juridische huls. Uitleg testament.

Twee broers zijn erfgenamen(-verwachters) van hun grootvader en van hun grootmoeder. Grootvader heeft in 1992 aan broer A de economische eigendom geleverd van een woning. Na het overlijden van beide grootouders heeft A in 2014, met gebruikmaking van de onherroepelijke volmacht die grootvader hem in 1992 gaf, de juridische eigendom van de woning aan zichzelf geleverd.

De grootouders hadden in hun testamenten – ter gelegenheid van de econoom in 1992 – de juridische eigendom gelegateerd aan A, onder de verplichting om zijn recht op levering in de nalatenschap in te brengen. A verwachtte de juridische eigendom echter niet krachtens legaat of door toedeling te kunnen verkrijgen, gelet op zijn verstoorde verhouding met broer B.

Volgens B is de levering nietig. De rechtbank (ECLI:NL:RBAMS:2016:6672) gaf B geen gelijk, het hof nu ook niet.

Grootvader had in 1992 het bestuur over de woning die tot de huwelijksgemeenschap met grootmoeder behoorde. Grootvader kon over de woning beschikken en A de volmacht verlenen. De leveringsverplichting is blijven rusten op de deelgenoten in de ontbonden huwelijksgemeenschap en daarin begrepen nalatenschap (art. 4:182 BW), in casu op grootmoeder (enig erfgenaam van grootvader). A kon de volmacht gebruiken (art. 3:74 BW, art. 3:77 BW).

Volgens B volgt uit de testamenten dat de grootouders wilden dat de waarde van de volle eigendom van de woning, door de verplichting tot inbreng door A, tussen A en B zou worden verdeeld. Het hof ziet dit, net als de rechtbank, anders. De grootouders hebben destijds uit fiscale motieven gekozen voor de economische overdracht en de legaten, zodat A de keuze had tussen verkrijging van de juridische eigendom na verkoop of krachtens legaat. In het legaat wordt A niet verplicht de waarde van de woning in te brengen, maar zijn recht op levering. B verliest uit het oog dat A in 1992 al een koopsom heeft betaald.

B meent tot slot dat de grootouders elk slechts de helft van de woning hebben kunnen

legateren. Volgens het hof volgt uit de tekst van het legaat dat – slechts afgezien van het geval van gelijktijdig overlijden – ieder van de ouders de woning geheel heeft gelegateerd en dat de huwelijksgemeenschap dit ook niet verhinderde.

Instantie: Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak: 19-06-2018

ECLI: ECLI:NL:GHAMS:2018:2057

Zaaknummer: 200.210.354/01

Rechters: C.M.J. Peters, J. Jonkers en M.C. Schenkeveld

Wetsartikelen: 3:74 BW, 3:77 BW en 4:182 BW

RECHTSPRAAK

***Verzorgingsvruchtgebruik op andere goederen afgewezen. Behoeft
ontbreekt.***

X en Y liggen in echtscheiding als X overlijdt. X heeft Y onterfd. Y verlangt het verzorgingsvruchtgebruik van artikel 4:30 BW (art. 4:33 BW). Volgens het hof heeft Y geen behoefte aan het verzorgingsvruchtgebruik.

Dit betreft slechts een vangnet, een passende voorziening indien en voor zover de verzorging niet is gewaarborgd (HR 8 juni 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA2507). Voor de bepaling van de behoefte van Y is het gezamenlijke inkomen tijdens het huwelijk niet zonder meer beslissend en kan Y geen aanspraak maken op voortzetting van het leefpatroon dat zij voorheen met erflater had. Y heeft erkend dat zij goed kan leven van haar huidige inkomen. Y vreest weliswaar dat de pensioenpot – van een pensioeninstelling waarvan erfgenaam van X bestuurder is – over drie jaar leeg is en Y's nabestaandenpensioen dan niet meer inbaar is, maar dit heeft Y onvoldoende onderbouwd.

Nu Y geen behoefte heeft aan het verzorgingsvruchtgebruik, heeft zij ook geen belang bij een boedelbeschrijving en bij inzage in en afgifte van bescheiden.

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 12-04-2018

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2018:3431

Zaaknummer: 200.215.302

Rechters: M.L. van der Bel, J.U.M. van der Werff en T. ter Brugge

Wetsartikelen: 4:30 BW en 4:33 BW